

О.Березюк, Т.Муравська. Принципи та педагогічні умови формування естетичної компетентності школяра засобами народознавства // Тенденції модернізації національних освітніх систем: збірник наукових праць / за ред. О.С. Березюк, О.М. Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 158 с.

*О. С. Березюк,
канд. пед. наук, професор
Тетяна Муравська,
студентка ННІ філології та журналістики
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)*

ПРИНЦИПИ ТА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРА ЗАСОБАМИ НАРОДОЗНАВСТВА.

Проблема формування естетичної компетентності молоді засобами народознавства набуває особливої актуальності в умовах розвитку української державності. Рівень розвитку суспільства потребує творчо активної особистості, естетично компетентної, яка здатна орієнтуватись на майбутнє, і водночас шанувати, збагачувати історико - культурну спадщину свого народу. Це безперервний процес протягом усього життя людини, завдяки якому розв'язуються протиріччя між рівнем естетичної культури людства і певною культурою окремої особистості в кожному окремому періоді життя. Так державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття), щодо формування естетичної компетентності, йдеться: «Виховуючи в дітей та молоді естетичні смаки та погляди, які ґрунтуються на народній естетиці та на кращих надбаннях цивілізації, національне виховання передбачає вироблення умінь примножувати культурно-мистецькі надбання народу» [1].

Щоб глибше розібратися з проблемою принципів та педагогічних умов формування естетичної компетентності школярів засобами народознавства, маємо визначити, що ж означає термін «принцип». Принцип (від лат. *princĭpĭum* – начало, основа) – основоположні ідеї, вихідні положення, які визначають зміст, форми й методи навчальної роботи відповідно до мети виховання та закономірностей процесу навчання[2].

О. С. Березюк виділяє наступні принципи застосування засобів народознавства: народності, природо відповідності; культуро відповідності; етнічної соціалізації; гуманізації; демократизму; єдності, наступності,спадкоємності поколінь[1].

Такі педагоги як : Ю. Д. Руденко, Р. П.Скурульський, М. Г.Стельмахович, Є. І. Сявакко. Мають спільні погляди щодо використання засобів народознавства в навчально-виховному процесі. Вони виділяють

наступні принципи:

-*природовідповідності*, який враховує багатогранність і цілісність природи особистості;

-*народності*, спрямований на прилучення студентської молоді до цінностей народу, його традицій, моралі, практичних дій, які віддзеркалюють матеріальне й духовне буття, історичне й культурне минуле та сучасне рідного народу;

-*гуманізації*, спрямованого на здійснення демократизації й гуманізації шкільного життя;

-*індивідуалізації*, за якого створюються умови для всебічного впливу на особистість, глибокого знання її душі, рівня сформованості якостей її характеру для виховання свідомої, самобутньої й волелюбної індивідуальності[2].

Враховуючи думку дослідників, можна визначити наступні принципи застосування засобів народознавства в процесі формування засобів народознавства в процесі формування естетичної компетентності учнів;

-**принцип народності** є одним із основних у процесі формування естетичної компетентності учнів.. Він передбачає єдність загальнолюдських і національних цінностей; забезпечення національної спрямованості навчально-виховного процесу; оволодіння духовними багатствами свого народу – мовою, народними традиціями, звичаями;

-**принцип культуровідповідності** передбачає нерозривний зв'язок навчально-виховного процесу з культурними надбаннями людства та свого народу зокрема; знання про загальнолюдські культурні та естетичні цінності, особливості розвитку й становлення національної культури; формування естетичної компетентності з урахуванням особливостей регіону, віросповідання, культури особистості;

-**принцип гуманізації** передбачає створення оптимальних умов для інтелектуального, соціального та естетичного розуміння її цінності та неповторності; визнання природного права кожної людини на свободу, розвиток творчих здібностей і вияв індивідуальності; виховання шанобливого ставлення особистості до естетичних цінностей, смаків, культури інших; виховання в молоді почуття гуманізму, милосердя, доброзичливості;

Варто зазначити, що народознавство є ефективним засобом, який впливає на розвиток естетичних почуттів, цінностей, світосприйняття, ідеалів, культури особистості, тому метою успішного його використання у навчально-виховному процесі потрібно виділити педагогічні умови, що сприяють ефективному формуванню естетичних компетенцій у школяра.

Визначимо, що таке умова, умова- це філософська категорія, яка виражає відношення предмета до навколишніх явищ. Умови становлять те середовище у якому явище існує, виникає і розвивається[2].

Звернемося до думки дослідників С. А.Буляєва та З. А.Решетова розробили та ввели в практику педагогічні умови та засоби вони вважають, що це дозволяє здобути максимальний педагогічний ефект з найменшими

витратами матеріальних засобів і зусиль[3].

Отже педагогічні умови- це сукупність різних факторів, нерозривно пов'язаних один з одним, у процесі використання яких можливе досягнення певної мети.

На основі вивчення психолого-педагогічної літератури можемо виділити такі педагогічні умови:

- зорієнтованість навчально-виховного процесу загальноосвітніх закладів на формування естетичної компетентності школяра;

- цілеспрямоване формування позитивної мотивації, щодо використання засобів народознавства ілюстративного, інформативного і практичного спрямування;

- створення атмосфери для розвитку кожної особистості, виховання толерантності сприводу інших культур та націй, навчання рідною мовою, шанування народної культури та народних традицій.

Зазначені вище педагогічні умови сприяють формуванню естетичної компетентності студентів засобами народознавства та забезпечують комплексний підхід до використання засобів народознавства в навчально-виховному процесі.

Література

1. Колесник О. Втілюючи програми естетичного виховання // Рідна школа. – 1997. – №6.
2. Масол Л. Школа культури виховує людину, яка мислить і прагне творити.// Початкова школа. – 2001. - №5,6.
3. Скребець Н. С. Естетичне виховання учнів в умовах відродження української національної культури // Позакласний час. – 1999. – №9.